

18–19. SZÁZADI VŐFÉLYVERSEK EGY KISGYŐRI NÉPI KÉZIRATOS GYŰJTEMÉNYBEN

TÓTH ARNOLD

A Herman Ottó Múzeum Néprajzi Adattárában több mint tucatnyi népi kéziratot verses- és daloskönyv található. Ezek egy része már ismert és publikált kézirat, más részük a kutatás számára még nem ismert és feltáratlan szöveg. Szükségesnek tartom, hogy legalább felsorolásszerűen említést tegyek ezekről a kéziratok gyűjteményekről. Időrendben haladva a *Kisgyőri kézirat* keletkezése (1788–1843) után a mezőcsáti parasztköltő, *Uj Péter versesfüzete* következik az 1820-as évekből. A Szűcs Marcsa-ballada szerzőjének verseskönyvében főként névnapki köszöntők és temetésekre írt alkalmi versek találhatók. A gyűjteményt részletesen ismertette és publikálta Kordos László.¹ Ezzel közel egykorú a *Miskolci énekeskönyv* (1823–1824), amely ismeretlen körülmények között került át a Miskolci Állami Levéltárból a múzeumba 1968-ban. A kis füzet az *Egynéhány reptiben öszve hánt Noták Miskolczon 823-ban 4-ben* címet viseli, és Stoll Béla bibliográfiájának új, bővített kiadásában is szerepel.² A könyvecskében tíz verses szöveg van, melyekhez Bodgál Ferenc jegyzetanyagot is készített. A Herman Ottó Múzeumban Bodgál Ferenc hagyatékából a *Miskolci énekeskönyvnek* négy gépelt átírata és jegyzetekkel ellátott feldolgozása található;³ egy másolat a Néprajzi Múzeum Ethnológiai Adattárában is megvan (EA 6611).

A 19. század közepéről való *Kosuth Dániel sajtóvamosi kéziratot verseskönyve*, amelyet feltehetően 1852-ben kezdtek írni és az 1870-es, 1880-as évekre datálhatjuk befejezését. A verseskönyvnek a Kilián István által gépelt és jegyzetekkel ellátott szövege van meg gyűjteményünkben. A kéziratról részletes elemző tanulmány jelent meg 1966-ban, mely a verseskönyv különös értékének tartja a *Kadar históriája* című, máshonnan ismeretlen borsodi betyárballadát.⁴

Csak másolatban van meg gyűjteményünkben az a két katonakönyv, melyeket a Lak községbeli Baranyay István és Antal állítottak össze katonakorukban, 1865-ben illetve 1895-ben. Mindkét gyűjtemény számos dalszöveget tartalmaz, melyek egy része egyezik az abaúji folklórból gyűjtött recens adatokkal.⁵ A 19. század második feléből való két kisgyőri versgyűjteményünk is, *Lengyel Károly vőfélykönyve* 1880–1881-ből és *egyházias dalgyűjteménye* 1887–1888-ból.⁶

A 20. század első feléből nyolc kéziratot gyűjteményt találunk. 1915–1916-ban íródott *Balázs Zoltán verses gyűjteménye* Sátoraljaújhelyen, mely nagyrészt 19. századi

¹ Kordos L., 1981. 130–136. illetve lásd még *Vikár B.*, 1905. 273–290.

² Stoll B., 2002. 523. A kötetben viselt sorszáma 1250.

³ HOM NA 437, NA 2112, NA 2804, NA 3446 leltári számokon.

⁴ Kilián I., 1966. 442. HOM NA 1386, 3780.

⁵ Történeti Énekes Dallos Könyvecske, 1865. HOM NA 5346. Dallos és Verses Könyv, 1895. HOM NA 5346.

⁶ Mindkettő HOM NA 1530.

költők alkotásait, iskolában is tanított verseit tartalmazza.⁷ 1919-ből származik *Földessy László kéziratos kottásfüzete*⁸, 1920-ból az ónodi *Turi Nagy Pál vőfélykönyve*.⁹ *Király István énekesfüzete* 1924-ből főként temetési és halotti énekeket tartalmaz.¹⁰ Négy gyűjtemény is származik Sajóecsegről: *Ragályi Gyula énekeskönyve*, *Ragályi Lajos vőfélykönyve*, *Ragályi Lajos kottás-daloskönyve* és *Ambrus István–Ragályi Gyula kottás-daloskönyve*. Ezek a 20. század első felében, az 1920-as, 1930-as években keletkeztek.¹¹ A felsorolt tizenhat kéziratos verseskönyv mellett egy tizenhetedik is található, amely a 19. század végére vagy a 20. század elejére datálható, szerzője és keletkezési helye ismeretlen, és a vélhetően saját alkotású versek mellett leveleket is tartalmaz.¹² Legrégőbbi és legnagyobb terjedelmű közülük az NA 1609. leltári szám alatt található *Kisgyőri kézirat*, melynek feldolgozása folyamatban van; jelen tanulmányban csupán vázlatos bemutatására és a szövegek egy részének közlésére vállalkozom.

Az általam *Kisgyőri kéziratnak* nevezett gyűjtemény 1965-ben került a Herman Ottó Múzeumba, Éles Rebeka ajándékaént Kisgyőrből. Beleltározásakor megtörtént a könyv restaurálása és újrakötése, ennek köszönhetően ma is használható állapotú, a szöveg jól olvasható. Bodgál Ferenc elvégezte a lapok beszámozását, és rövid tartalomjegyzéket is készített a kézirathoz. Mivel a lapszámozás egyértelmű és a célnak megfelelő, nem tartottam indokoltnak a megváltoztatását. A kézirat így 78 lapon 156 számozott oldalt tartalmaz, melyek közül az utolsó három sérült, hiányos, csak helyenként olvasható. Ezek a sérült lapok a restauráláskor fordítva kerültek bele a kötésbe, de a számozás sorrendje helyesen követi az eredeti sorrendet. A kötet magassága 24 cm, szélessége 19 cm.

A kötet tartalma két élesen elkülönülő egységre osztható: egyrészt református egyházi énekeket, imákat, verseket és katekizmust tartalmaz, másrészt pedig lakodalmi rigmusok, vőfélyversek találhatók benne. A kétféle tartalmi csoport szövegei vegyesen helyezkednek el a kéziratban: az első református vallási szövegegységet követik a vőfélyversek, aztán egyházi énekek következnek, majd újabb vőfélyversek zárják a sort. A kézirat végén Barsi István saját szerzésű, többnyire vallásos tárgyú versei sorakoznak.

A gyűjteményben számos helyen olvashatunk neveket és évszámokat. Ezek a megjegyzések egyrészt a szövegek beírásakor kerültek a kéziratba, és a szerző nevét, a szöveg megírásának (vagy bemásolásának) dátumát tartalmazzák. Más nevek és dátumok pedig későbbi beírások, valószínűleg a kézirat későbbi tulajdonosaitól származnak. A nevek és évszámok, illetve a kézírás formai jegyei alapján látszik, hogy a kézirat több szerzőtől, több korszakban keletkezett. A szövegben tíz személy jól megkülönböztethető kézírásával találkozunk, a legkorábbi dátum 1788, a legkésőbbi 1898. Ez a 110 éves időtartam jelenti a kézirat valóságos használatának korát, de keletkezése nagyrészt a 18. század végére és a 19. század közepére esik.

Az első 16 oldalon református imádságok vannak, majd a 17–53. oldal között református katekizmus olvasható. Mindkettő azonos kéz írása, a kátét 1788-ban jegyezte le egy eddig ismeretlen szerző, akinek monogramja B. M. P. Az 53–54. oldalon lévő vőfélyverset Bihari Dániel írta le 1841-ben. Az 55–80. oldalakon Barsi István és Barsi Filep vőfélyszövegeit olvashatjuk, melyek 1841–1843 között íródtak. Lényeges a 75. oldalon halványan kivehető 1792-es évszám, Barsi Filep nevével: azt jelenti, hogy 18.

⁷ HOM NA 4222.

⁸ HOM NA 2255.

⁹ HOM NA 3319.

¹⁰ HOM NA 5344.

¹¹ HOM NA 1963–1966.

¹² HOM NA 3916.

század végén írott szövegrészek is bekerültek az 1840-es évek elején keletkező kéziratba. Valószínű, hogy az 1788-ban beírt református vallási szöveg után csak 1843-ban írtak újra a vaskos könyvbe, mégpedig vőfélyszövegeket másoltak egyéb kéziratokból.

A nevek és a dátumok alapján egyértelmű, hogy Barsi Filep és Barsi István a saját korábbi szövegeiket másolták be a könyvbe 1843-ban. Ezt támasztják alá a 118. oldaltól következő versek is, melyek 1841-ben íródtak, de 1843-ban kerültek be a kéziratot versgyűjteménybe. A 119. oldalon van erre egyértelmű utalás: az egyik szöveg előtt ez szerepel: *Barsi Filep írta 1841-ben*, majd a szöveg után: *Amen 1843. 5. Január*. Ezt követően még két bejegyzés született: az egyik 1854-ben, Bihari Károlytól, a másik 1898-ban Éles Jánostól. Az említettekén kívül még Éles József, Éles Dezső és Barsi Móric neve szerepel a kéziratban, valamennyi későbbi beírás. Olyan szöveg, amely bizonyíthatóan 1843 után keletkezett volna, nincs a gyűjteményben.

Mindezek alapján a kisgyöri kéziratnak két keletkezési időpontját lehet meghatározni: az egyik 1788, a másik 1843. Az első, 18. századi rész egységes, formailag és tartalmilag is homogén: református vallási irodalmat tartalmaz. A 19. századi második rész vegyes, a legtöbb szöveg 1841-ben íródott, de korábbi szerzemények is bekerültek a gyűjteményes kötetbe. A kézirat részletes tartalomjegyzéke a következő:

I. rész

A) kézírás

1. *Regeli könyörgés*
2. *Estveli könyörgés*
3. *Regeli könyörgés*
5. *Estveli könyörgés*
6. *Regeli könyörgés*
7. *Estveli könyörgés*
8. *Regeli könyörgés*
9. *Estveli könyörgés, Betegségben lévő embernek alázatos könyörgése*
10. *Betegségből felgyógyult embernek hálaadó imádsága*
11. *Úr Vatsorálya Előtt Mondando könyörgés*
12. *Mikor a kenyeret El vészed Így fohászkodj*
13. *Mikor a poharat El vészed Így fohászkodj, Úr Vatsorálya Után Mondando könyörgés*
14. *Úr Vatsoralyakor Mondando Enek*
15. *Tanítás Előt való könyörgés*
16. *Tanítás Után Való könyörgés*
- 17–53. *1788dik aDie 20 Maj Rövid kérdésekben és Feleletekben Foglaltatot keresztényen Theologialya a kis Györi Catéchumenusoknak számára és javára B: M: P: által*

II. rész

B) kézírás

53–54. vőfélyversek 1841-ből.

C) kézírás

55–77. vőfélyversek és lakodalmi versek, 1842–1843. (Barsi Filep)

D) kézírás
77–80. vőfélyversek, 1841–1843. (Barsi István)

E) kézírás
81. *Mulato vers lakodalomban, Vőlegén Butsuzo*
84. *Sir a lány klarinét...Dob...* Barsi István írta, 1854.

F) kézírás
85. úrvacsorai ének, *Más Úr Vatsoralya Felet Mon: Ének Nota Mint a Szép Hives Patakra*

G) kézírás
87. *Jány Kérés Kori vers*
89. *Jánt haza Kérő Vers*

H) kézírás
91. *Öreg Ember Éneke a 94dik Soltár Notája*
94. *Bárány Felségének Menyegzőlyéről*

I) kézírás
100. *Cantio Elegans 109 S: Notaja*
102. *Hívogató Vers*
103. *Más Hívogató Vers*
104. *Mikor az Vőfőj az ételt fel viszi, Mikor a Bort viszi*
105. *Mikor a Második ételt fel viszed, Ez versben az első Vőfőj az házasságot ko-*
mentálja

106. *A kis vőfőj a házasság elen mond*
107. *Felel az első vőfőj*
108. *Mikor a Petsenyét fel viszed, A vendéget Biztatya a vőfőj, A szakáts Asszonyok*
109. *A Musikásról*
110. *Mikor a Nyoszolyó asszony s Leány ajándékit fel viszed, Elöl járó köszöntő*

Vers
111. *Elöl járó Vers Után Valo História*
112. *Mikor a Bokrétaér Mégy a Legényekkel, Bokréta ... Más Vers*
113. *El Butsuzo*
114. *Hitre követő Vers, Más Hitre Valo Szolito Vers*
115. *Mikor a hitriül a ...*
116. *Apjátul anyátul Butsuztató Vers*
117. *Más Butsuztato*

J) kézírás
118. *Étel Köszöntő Vers, Ezmeg Bor Köszön tő Barsi Filep, Ez a bor.... meg Kö-*
szönő
119. *1841 Vőlegény Fektetéskor Így szól, Étel Fel Köszönés mikor szükséges*
120. *Elizeus oszlopa 1841.*
121. *Ilyés oszlopa 1841.*
122. *Dániel alsó Képe Babilóniában 1841.*
126. *A Krisztus Oszlopáról 1841.*

131. *Szent János oszlopa*
132. *Az igazság napja a napnak oszlopa 1841.*
136. *Timótheus Titus Oszlopa. Evangéliomból való versek.*
142. *Salamon Könyvéből versekre 1841.*

A Kisgyőri kézirat jelentősége

A népi kéziratok verseskönyvek kutatása később kezdődött, mint a művelt, iskolázott szerzők kéziratok gyűjteményeinek feldolgozása. Szabó T. Attila és Stoll Béla nagy jelentőségű bibliográfiái¹³ elsősorban az irodalomtörténeti szempontból jelentős, a „magas” műveltséghez közelebb álló – vagy arra törekvő – literátus emberek (papok, kántorok, prédikátorok, tanítók, diákok) által összeállított vers- és énekgyűjteményeket tartalmazzák. Míg a 16–18. században ezek a gyűjtemények még elsősorban a művelt emberek alkotásai, addig a 18–19. század fordulóján, majd az egész 19. század folyamán ez a fajta írásbeliség egyre inkább a tanulatlan, ám írni-olvasni már tudó rétegek (parasztok, iparosok, kézművesek stb.) körébe helyeződött át. Ilyen értelemben a *kéziratok énekeskönyvek* mellett külön kategóriát alkotnak a *népi kéziratok énekeskönyvek*, melyek zömmel a 19–20. században keletkeztek. Tartalmuk szerint alapvetően kétféleképpen lehetnek: vegyes gyűjtemények, melyekben jellemzően szerelmes versek és dalok, hazafias költemények, egyházi vonatkozású énekek, lakodalmi és vőfélyversek, apróbb alkalmi köszöntők és emlékversek vannak; vagy tartalmazhatják egy-egy paraszti versíró saját költeményeit.¹⁴

A *Kisgyőri kézirat*, amely ebben az értelemben vegyes gyűjtemény, minden kétséget kizáróan népi eredetű: falusi környezetben, nehézkesen író, a helyesírást nem ismerő emberek tollából született. Csupán első részének 18. századi egyházi szövegei utalnak olyan szerzőre, akinek kenyerre lehetett a betűvetés: az írásképp rendezett, a szóhatárok világosak, a kisbetűs-nagybetűs írásmód következetes, az ékezetek használata pontos. A zömmel vőfélyverseket tartalmazó második részben a szavak összefolynak illetve indokolatlanul szétदारabolódnak, a vers strófái a sorokat nem követik, az ékezetek használata és a helyesírás következtelen, az írásképp sok helyütt kusza és zavaros. A keletkezés kora alapján azt mondhatjuk, hogy a *kisgyőri kézirat* a korai népi kéziratok gyűjtemények közé tartozik, hiszen 1843-ban leírt anyagának egy része biztosan 18. század végi szöveg.

A gyűjtemény két tartalmi egysége közül kétségtelenül a vőfélyversek állnak közelebb a néprajzi érdeklődéshez, így a szövegek bemutatását ezzel kezdjük.¹⁵ A vőfélyverseket és lakodalmi köszöntőket, rigmusokat tartalmazó vőfélykönyv a 18. század végén jelent meg a paraszti kultúrában. A vőfélykönyv a népi írásbeliség egyik legkorábbi, igen gyakori és még a 20. század második felében is élő hajtása.¹⁶ A kéziratok vőfélykönyvek szövegeit határozottan el kell választanunk a 16–18. századi kéziratok énekeskönyvek lakodalmi köszöntőszövegeitől. Míg a kéziratok énekeskönyvek lakodalmi köszöntői általában rövidiek, személyes célzatúak, sokszor megrendelésre készültek

¹³ Szabó T. A., 1934, Stoll B., 1963.

¹⁴ Ujváry Z., 1960. 111.

¹⁵ Megjegyzem, hogy az imádságok, a zsoltárok és egyházi énekek valamint a katekizmus szövege nem érdektelen a református vallási néprajz szempontjából; míg a parasztköltők versei egyaránt számot tarthatnak az irodalomtörténész és a folklorista érdeklődésére. A kézirat teljes feldolgozása, elemzése hosszabb kutatómunkát igényel, jelen tanulmányban csak a vőfélyversek egy (részben már feldolgozott) részével foglalkozom.

¹⁶ Küllös I., 1982. 597.

és csipkelődő, ironikus, évődő modorban íródtak, addig a paraszti lakodalmak vőfélyversei hosszúak, terjengősek, általánosságban szólnak a hallgatósághoz és tartalmilag a lakodalom menetének egyes fázisaihoz illeszkednek. A 16–18. századi kéziratos énekeskönyvek – így a sárospataki református kollégiumban nagy számban található „Minde-nes Gyűjtemények” – lakodalmi köszöntői csak nagyon távolról kapcsolódnak a vőfélyrigmusokhoz.¹⁷

Hasonlóképpen el kell választanunk a vőfélyverseket a lakodalmi költészettől: a lakodalmi szokásköltészet (rítusénekek, szokásdalok) közösségi műfaj, míg a vőfélyvers inkább egyéni; a szokásköltészet régebbi és esztétikai értéke van, a vőfélyvers újabb keletű és önálló esztétikai értéke nincs.¹⁸ A vőfélyvers műfaji besorolásával kapcsolatban a folklorisztika egységes abban, hogy ezt a szöveghagyományt nem tekintjük a népköltészet meghatározó elemének, ám abban megoszlanak a vélemények, hogy népköltészeti műfaj-e egyáltalán. Katona Imre még a népköltészethez tartozónak tekinti a vőfélyverset, amely szerinte „a népi vers alkalmi válfaja, kötött formájú alkalmi szöveg.” A „népköltészet kisebb, alkalmoszerű verses műfajai között külön hely illeti meg a vőfélyrigmusokat. Önálló helyük, szerepük van a népköltészet egészén belül, s aránylag jól el is különíthetők minden más műfajtól.”¹⁹ Ezzel szemben Ujváry Zoltán nem tekinti azokat népköltészeti műfajnak: „A vőfélyversek a nép hagyományában nem alkotnak önálló műfajt, nem tartoznak a népköltészethez, s így a paraszti közösség kultúrájában sincs jelentősebb szerepük.”²⁰

A vőfélyversek országos elterjedése a 18. század végére és a 19. század első felére tehető. Falun való megjelenésükben két tényező játszott nagy szerepet: a nyomtatás mind szélesebb körű elterjedése, melynek révén a 18. század végi nyomtatott vőfélykönyvek – mint népszerű ponyvatermékek – egyre nagyobb számban kerültek be a paraszti háztartásokba; másrészt pedig az írás-olvasás és az írni-olvasni tudók (falusi papok, tanítók, kántorok) egyre növekvő szerepe a népi kultúrában. A falusi iskolahálózat kiépülése volt az egyik legfontosabb előzménye a vőfélyversek terjedésének. Meg kell jegyeznünk azt is, hogy a református lakosság körében az írás-olvasás korábban vált általánossá, mint a katolikusok esetében – így nem meglepő, hogy a református Kisgyőrben már a 18. század végén keletkezett népi kéziratos gyűjtemény.²¹

A vőfélyversek keletkezése, korai története és történeti változása számos izgalmas kérdéssel szolgál a kutató számára. Kialakulására kétségtelenül hatott a nemesi lakodalmak költészete és a verselő szolgadiákok által képviselt szöveghagyomány, melynek elemei (katonák, seregek, királyok, címerek, szolgálók) a 19–20. században is megmaradtak. A kéziratos énekköltészetből egyrészt iskolás, diákos vonások, másrészt ókori mitológikus elemek kerültek a vőfélyszövegekbe. A „házastársak tanítása” és a „vőfélyek vitája a házasságról” típusú szövegek a hitvitázó drámák és a hitújítás oktató-moralizáló költészetének emlékei. Ezek mellett természetesen számos helyi jellegzetesség és hagyományos népi elem is beépült a vőfélyversekbe.²²

A vőfélyek szövegei – bár kétségtelenül rendelkeznek kisebb táji különbségekkel – alapvetően hasonló formai-tartalmi jegyeket mutatnak országszerte. Ujváry Zoltán felteleezi, hogy a szövegek egy közös forrásból kerültek a ponyvanyomtatványokba, onnan

¹⁷ Komáromy S., 1989. 201.

¹⁸ Szabó L., 1983. 354.

¹⁹ Katona I., 1982. 598. és 1955. 85–87.

²⁰ Ujváry Z., 1960. 122–123.

²¹ Vö. Bakó F., 1989. 118.

²² Katona I., 1982. 598.

pedig a falusi lakodalmakba. Jellemző, hogy ugyanazon nyomtatott vőfélykönyvből a különböző helyi szokásoknak megfelelően más és más részeket vesznek át és hagynak ki a falusi vőfélyek.²³ A szövegek terjedésének, fennmaradásának módja a másolás: nyomtatott ponyvából vagy régebbi kéziratos vőfélykönyvekből másolják ki a vőfélykedő parasztok a számukra megfelelő részeket. Gyakori az is, hogy a vőfélyek a meglévő minták után, a bevált sablonok felhasználásával maguk írják meg szövegeiket, amelyek azután kéziratos könyvekbe foglalva hagyományozódnak tovább. A vőfélykönyv célja, hogy belőle a rögzített szöveget megtanulják. Használata egy-egy faluban mindössze néhány személyre, specialistákra korlátozódik, és a könyveket gyakran egymás után több generáció is használja. Minthogy a vőfélyversek soha nem kerültek át a szájhagyományba, egyéni jellegük és tudálékos modoruk, akadozó verselésük és terjengős, gyakran érthetetlen szövegük megmaradt – ennek ellenére a paraszti közösségekben a hosszú ideig tartó használat miatt mégis meggyökeresedtek.²⁴

A *Kisgyőri kézirat* az elmondottak alapján nemcsak mint népi kéziratos könyv, hanem mint viszonylag korai vőfélykönyv is figyelemre érdemes. Szövegeinek összehasonlító vizsgálata több szempontból is hasznos feladat. Egyrészt érdemes összevetnünk a verseket a korabeli ponyvanyomtatványok anyagával, melyek révén a keletkezés kérdésére kaphatunk választ. Másrészt lehetőség nyílik egy református község, Kisgyőr vőfélyverseinek az elmúlt 150–200 évben végbement változásainak nyomon követésére, mivel több időmetszetből viszonylag nagy mennyiségű gyűjtés áll ehhez rendelkezésünkre. Harmadrészt tanulságos volna a kéziratot összevetni más területekről, de hasonló korból származó kéziratos vőfélykönyvekkel, amely a szövegek táji különbségeire és hasonlóságaira világíthatna rá. A *Kisgyőri kézirat* eddig feldolgozott szövegei alapján úgy vélem, hogy a munka mindhárom irányban folytatható és szép eredmények reményével kecsegtet.

A következőkben 37 vőfélyszöveget közlök, először a kézirat betűhív átírásában, majd a könnyebb olvashatóság kedvéért korszerűsített olvasatban. A betűhív átírásban a szöveg bal oldalán lévő számok a strófák eredeti, a szerzők által leírt számozásai. A jobb oldalon a kézirást jelölő betűt és a kézirat oldalszámát adtam meg. Dőlt betűvel szedtem a nehezen olvasható szavakat, míg zárójeles három ponttal jelöltem az elmosódott, olvashatatlan szavak és sorok helyét. A modernizált olvasatban értelemszerűen szövegegyeségekre bontottam az összetartozó strófákat, és a sorszámozásban a kézirást jelölő betűt is feltüntettem.

1	jo regelt kivanok minden nek Ez kiraji hazban valakik gyultenek Nem azert jotem en hogy fogjak mulatni Hanem mi a panaszom akarom mondani	B kézírás	53
2	Aldja meg azisten az haz nak gazdajat nasz nagy jat ifjat egész szekventziat Latom hogy mind nyajan vigassag ban vagynak aldott legyen ki küszöben ki s belep ez haznak El söben mihoz zatok tsak azert jötünk A mint mar latgyatok hogy elis erkeztünk Uj parantsola tot tsak azerent vettünk		

²³ Ujváry Z., 1980. 462.

²⁴ Bakó F., 1989. 122.

Tudnankmeg hogy vagytok kik vagytok előttük
 Ez haznak nasz nadja vane egessegeben
 Enek szo szoloja kivant bekessegeben
 Völegenyünk parja takaros epsegeben
 vagytok eminjajan *firs* jo egessegeben
 De nevezetesen ahaz nak gazdaja
 Es elete parja kedves gazdaneja
 Hazassagra valo szerelmes leanja
 Egessegeben van e teste alkotmanja

edes Edes nasznagy Uram azt kérdem kigyelmed
 töl van e jo egessege ez haz gazdájának hat az
 ő kigyelme elete parjanak vagyon ejo
 egessege hat azon betsületes személynek akier mi Fara
 dozunk vagyon ejo egessege Hálá legyen amiden
 Hato Jo Istennek hogy mind ez ideig megtartotta
 eletben egessegeben ez utan is örizze meg minden szomorü
 változasoktól szivesen kivanom Bihari Dániel 1841
 2 *adodik* mikor pain kat adnak igya
 Jo Egessegekert az Isten tartsameg aldjá meg ittvalo
 teteket itt valo beszélgetéseket aldjá meg azon ket
 ifjakat is hogy olyanok legyenek mint a vízmelle
 plantaltatott elő fa zöldellyenek mint a libanonnak
 nak tzedrusai szüleiknek örömökre az anyaszent
 egy haznak épülete az *Eklenanak* el hessenek
 szivesen kivanom 1841 Barsi Filep 12345

54

Barsi Filep (*utólagos beírás*)

3 szor bokre tat kendöt kikéri
 Edes nasz nagyuram szo szollo uram emlékezeteben
 lehet kigyelmeteknek mikor az isten az első vilagot terem
 tette es azt elvesztitte noet abarkaban megtartotta
 es mikor aföld meg szarat dotvolna Kibotsata noe ama
 ga galabjat hogy vinne nekivalami jelthogy
 mi is ami kiralyunk hoz üres valasz szal viszane
 térnenk hanem hogy valamijelt tudnank mu
 tatni akigyelmetek joindulatjokból / hitre *kövese*

C kézírás

55

- 4 Edes nasznagy uram mint hogy ezavilági élet aszt hozza
 magaval az Isten anyira vitte szivet lelkit az edes nn
 baratom uramnak magatlekötelezte szerelmes matka
 jahoz de azal megnem elegszik hanem ahit nek
 nek arany lantzaval akarnak együve kötetni esa hit *ni*
felveterere mind azon betsületes szemejeket mind *kigyelme*
 ket azisten segítse szivesen kivanom (*elmosódott évszám*)

- 5 mikor a bokreta ert migyale gengyekkel
 Jol emlékez het nek *rea* kigyelmetek hogy enek előteme
 g fordultunk vala a kigyelmetek szalasan megy megfordu

56

lasunkban megis ajandekoztak kigyel metek igéten ket szep
tzimerek ket mejet meg most is köszönünk latvan pedig amiki
rajunk ezen szep tzimereket azert botsatot ta ezen tob katona
itis velemegyüt hoghamegazok azötvösök elnenek akik ama tzime
reket öntöt ték esami kirajunknak izen tob katonait is megajande
koznak ijeten tzimerek kel haingyen leszen aszt majd megköszön
(...) szepen hapedig külöm ben nemlesz az penzünk
ert is legyen ale ge nyekazert vagynak VEGE

- 6szor Bokretara követő hogy szállast adjanak megreggel
Edes nasznagyuram szoszolo uram emlékezetiben lehet kigyel
meteknek hogy az enjóuram egynehany napok mulva
megfordult ezen kiraji haznak megmeg fordulasaval az
edes Kis Jozep uram hajadonleangyat el jertzet te kezbe
adasokat is meg erősítette de azert megnem elegszik hanem meg
em alig indulvan egynehangy szambul allo katonaiival egész
alazatossaggal (...) *ta* jo kigyelmeteket meltoztasanak
(...) szalást adni mert ahogy szoktak mondani kinek hunva
gyon a kintseot vagyon annak azó szive / ennekisvege
- 7 szer Mikorbokretat vatani indulnak ajangyos haztul

Virag nak maga banmi az ő szep sege
(...)

57

Bokreta vatasra legenyünk serege
Jelen vagyon immar van eleg *kötsege*

- 8 szor Mikor a leangyos hazhoz ersz igy szolj
Im marviszater tünk azuroltalmaba
megaltunk ezhaznak kívül pitvaraba
Jöttünk nasz nagyuram egy kompaniaval
Tiszteljük kelmeteket ij szep ifjakkal
Belepek ezhaznak kívül pitvarabul
Szalast kerek ismet ezhaz gazdajatul
Külöl nösenpedig afő nasznagy gyatul
mert mind egyi kunk ojamagat a botrankozastul
Edes nasz nagy uram szoszolo uram emlékezetiben
lehet kigyelmetek nek hogy azeleb megfoldultunk
Vala aki gyelmetek szalasaba megmeg foldula
sunkat megis ajandekoztak kigyel metek ijeten szep tzi
merekkel amejet megmost is köszönünk latvanpedig a
mi kirajunk ezen szep tzi mereket azoertbotsa
taezen tob katona it is hogyha azo katis megajande
koznak kigyel metek ijeten szep tzimerek kel

hain gyen leszen aszt majd köszönjük hanem
külömben penzunkert is legyen alegengyek azert
vagy nak botsat va Vege vege

58

- 9 szer mikor vizamegyen kergy szalast maszor
Edes nasz nagyuram szoszolo uram igen szepen kerem
Kigyel meteket ismet egész szekventziaval jövő

k el akigyel metekszalasar tart toztas sanak
 kigyelmetek keves ideig al kal matos halasztani
 10 szer Mikor alegengyes hazhozmennek vissza
 Imar vizatertunk azuroltalma ba
 Nints en sem mihiba a kompaniangba
 megkoronasztattunk az utazasinkban
 szeren tsesenvoltunk minden dolgaingba
 s hogy vigan jöttünk uraim víg muzsikaszoval
 mert ideje vagyon a vigassagnak mostan
 mulasanakhát kigyelmetek velünk vigan
 Legyen az úr velünk ezmulatasingban
 11 szer mikor a meny aszongyer megy ajanyos hazhoz
 Viglakodalminep vidam mulatságot
 Örömetvíg kedvet kedves nyáj jassagot
 Adjonaz úr nektek jeles vigassagot
 ŰZ ZON el tőle tek minden komorsagot

El hidjétek hogy mink semen niseminngya 59
 Nem jötünk hozzatoksem pedigveteni
 Debeszed ben hasz szak nemakarnank lenni
 Mert meg mami nekünk vissza is kel menni

Edes nasz nagyura kerem szeretettel
 Egesz szekventziaival jötünk ismetlennel
 fogad jon hat min ket mostanis szivesen
 Had köszön hes sükmeg hüseget kegyesen

Nem kedves kedhetünk sem pézzel sem mezzel
 de azért nem jöttünk ideüres kezzel
 A mit ide hoztunk kül dek tiszta szívvél
 Kik eből részt vesznek egesz egesseggel

12 szer Mikor alege ngyes hazhozvisz szamegyigy szój

Edes nasznagy uram ez jöt hozzám szolván
 Egy szemej jött velünk akompaniangban
 Di tser tesseg isten hatameny orszagban
 Hogy nem fogyot seregünk akompaniangban

Az isten megaldodta mivő lege nyünket
 Egy szep meny asz szonnnnyal gyulekezetünket
 Szen tejljemeg isten mind a kettőjüket
 Terjesz sze napon kent a szereteteket
 Lakodalmi vers vatsora közben beszeld

Veven avi lagot szemem tzirkalmara
 Ugyan az embernek mivolna javara
 Aban nyukgtattam meg elmemutojara
 Nin tsen semmi aminemvolnaartalma

Az életnek modjat hakerdore veszem 60
 Mitvolna jobb tennem aszta kerdest teszem
 Feleletül tudom sokaktulaszt veszem
 Hameg hazasodom azlesz ajob nekem

Jol el hiszem mivel isten rendelete
 Hogy az emberinemnek legyen tenyyeszese
 Rosz bajais kinek van hozzatetszese
 Desoknak aban van lelkielvesztese

Jo a jo feleseg Salamonis írja
 mert az az életnek aléleknek sírja
 De a rosz ferjének eltemetősírja
 Rosz azon erköltset mert senki sem bírja

Sok féle parkt tikavan az aszonyyokba
 nem mondom mindenbe de monthatom sokba
 Hadug hattya fejét afejkető tokba
 Férjet mint *veszi szájja* feje fő azokba

Sok férjét mutatja hogynagyon szereti
 Erette majd meghal magat ugytetszeti
 A szegen ferjevel tsaknem elhiteti
 Hogy ez mind ugyvagyon amint kepzelteti

Sok nak bar tsil lagot ragasz szon nyakaba
 ferje egesz napon hordoz zamar kaba
 De estve *leteveh* mar gara sziajaba
 (...) nem is lehet jarni gusztusaba

Ha ferjevala mitneki szolni tanal
 mindig dörög mörög larmaznagy perbeszal
 Török tsupor kanal tsördül kisvila tal
 nintsen ő elő tesem peter sem szep pal

Ijjen am az azon illye ket tselekszik
 Hogy ferjet mustraja meg meg azzal ditsekszik
 Gusztusat nem leli bar ferje igyekszik
 Uj larmaval kel fel estve ujjal fekszik
 Ez is lakodal mi vers vege

Jo est vet kivanok ekompani anak
 desok szep vendegi vanezen gazdanak
 magam isbejönnek habe botsatnanak
 a szuruj bul töllem szepet hallananak

O beszepen jartam az elobveletek
 meglat tam odakin beszélgetesetek
 Be jöttem megtudni miben van vegetek
 Hogy ijj szep sereggel rakasra gyültetek

El sóben aszt vettem hogy *toros hazlegyen*
 De igy mondaszt *lallek* minden viganlegyen
 Azon ban *apalatzk* köztetek *sort* megyen
 Ki men tem magamat nemsert meg a *szegyen*.

demar le isülök mert jól meg farat tam
 mert a *srofa* eleit mar ma megbujdostam
 Eleven szep bunkosbotomat meg (...)

A Diszno röhögést majd ketnap kergettem
 Agyul fekeseket mind atgjon ütöttem

61

62

Vere bek arnyekat ha *la* ra kergettem
 Venfa tsi korgasat tarisz nyara szettem
 Ad jon isten nek tekvigassagos napot
 Esső ellen pedig igennagy kalapot
 A Boros hordoba foghatatlan tsapot
 Enij sogbeszedre marlehet egy jet inngya
 most vanava tsorael mult azuzonna
 Ezt alakodalmat senkimeg neunya
 a muzi kasok nak asutbakur vanya
 Bol dog kinek bora esbuzaja terem
 Kinek hazaelöt tölt vealsok verem
 most abetsületem tudom hogy felnyerem
 Ha kiyel meteket kinal nimeg merem
 Sen ki kine kej jen most eb bül asorbul
 addig hordom miga patak kinem storsorbul
 Man e mas verres (...)
 Pi padohan zsak ko farmatringheveder

Szüleim röl marat pej paripa fegyver
 mert jo feleseget akiisten *tülngyer*
 mint azhati bunda nem mindenüt hever
 Szük ajofele segnehez szerit tenni
 a szepert ajo ert nem kar meszsznvenni
 Dejob hol tigvalo arva sagbanlenni
 Hoy nem mint bal kör müdur tzassleantvenni
 Mint hogy barson ygerget nem ilet szamarham
 Vay mi kent atehen nem visel letgatyat
 az aszszon naksemkel uyviselnimagat
 Hogy oranal fogva lurtzol ja azurat
 De meg aferfi is mindent fere tegyen
 Elete parja hozigazlel külegyen
 Tudvan a feleség kiöhozza megyen
 nem kalandari umhoy minjanmastvegen
 El ado le anyok miertvara koztok
 Sőt ajo szerentsset ket kezzel kapjatok
 E paros vilaggal meg baratkozzatok
 Leany bulasz szonya elvaltoztassatok
 ne kövesd azokat kikmagok suttoznak
 pelda jatkövetik afülesbagjoknak
 Enjisok idöre megnem hazasodnak
 mint aravasz kakuk tsak mas alatojnak

63

Völegeny uram ezjóra mar szer
 Meg vallom maganak jo felesegetvet
 E paros vilagnak testver sogoralet
 ma akoma sagnak fundemntomalet
 Titeket is akik itt ültök rendesen
 Minden kivant jokkal anagy urszeressen

64

Tsak most azon kerlek uraim szívesen
 Nebotsasatok eltöletek üres sen
 3333 sült tyuk bevives kor íyg verselj
 Edes nasznagy uram mi uj sagvaloba
 Ez a sült tyukodaki ellankatahoba
 Az masik mellette otvölt koborloba
 Ugy meg löttem kiment a (...) forgoba
 Hat az puskaszora agyuk nak sere ge
 Ugy yyöt ram mint atelnelfermetege
 minden tetemi met ugy megrettentette
 mondhatom hogy voltam a felsz nekbetege
 Egy ven kot losengem mingy nyom bakapot
 Kirugta fejemből mingyan a kalapot
 Rugot vagot utojara pofon vagot
 Uhogy job szemem mel nem latom anapot
 Hallot tatok istalan a jaj dulasom
 midön az a venkot losvagta a szemem vilagom
 nem isban tottam volnadenagy volt raaboszusagom

mert mingyan kika partanyyarbaadohanyjom
 Nem latot ijdolgot meg *angya palok*
 íme vakon kellet bejön nihozzatok
 minden teteme itfel trantserozzatok
 De a *vadasd* is ane külnehagy yyatok
 28 Disz no fej bevíves kor
 A szar nygas alatok közt legnevezeteseb
 a ser tesnek husaleg isfelsegeseb
 Deharis kasaval hízik megedesseb
 itvan az amon das megynel nints betseseb
 A minagyob uraimdiakul is tudot
 mert hahaborgattak mikoröaludot
 vagy ha kötögettük mikorö nyugodot
 mor mor ijjen diak szokat adot
 18 kis vöfely felel tet versel het
 Aly fere baratom had enis beszéljek
 meg oljan legentül hidel hogy nemfelek
 maganos éltem mel veled nem tsererek
 Ey jel te paros tul en Eyyedulelek
 Sok szerentsetlenek voltak evilagon
 Kik nagy mohon kaptak a szenthazassagon
 De utob alotak megazigas sagon
 Hogy egyedül elni jobvolnavilagon

65

Mert aparos elet nemejnek kalit ka
 mivel azigaz tars igen nagyon ritka
 it van a szivem nek minden belsötitka
 Bar fejemre haj on sok aszszonnak ritka
 Ezert ditsüült meg szen pal isregenten

66

Hogy Eletet foj tattanokideig szenten
nem vet feleseget nem is tsalat kozot
Nem is volt anevaszon tun tul atkozot
El só vő vely felel

Meg aly nem sokara felelek szavadra
Tudom lakatot vetsz pitjetajakadra
neked gondod legyen tsupantsak magadra

3345 En velem negondoj naneműj a sutra
Barsi (...) mastvesz nek elő man it ten vers vers
Halod Ebaratom ajelőegy szomra
Denem hivlak am most borra semsavora
hanem meg felelelek az előb bi szodra
Hogy meg bomlot agyad fordithassad jora

Igaz hogy szen pal nak nem volt felesege
Denem azért let am örök idvessege
Hanem mivel peldas vala ő szentsege
azert le vene ki menyeyj ditsősege

(...) judas is nőtlenlegen volt

Dehogy mes teretől hitet lenelpartolt
fel akasz tamagat apokol balabolt
Holál nok sagaert keservesen lakolt

Rosz delilajavolt az igaz sámsonnak
Dehogy ebül jart maga oka annak
nem kel kibeszél nimindent az aszszonnak
Mivel hogy ők tit kot tartaninemtudnak

igaz az aszonyik ollyant is kivannak
A miket a ferjek nekiknem adhatnak
De meg kel enged nibaratom azoknak
Kik a ferfiaknak bordaiból vagynak

Osz tan egy par ember jobbanboldugulhat
mivel hogy ket par kez jobbanboldugulhat
Egy ember tsak ugyan nem mesz szi haladhat
Azon ban megy könj en *vesibe lat hat*

Nagy kints a jo asz szonbaratom ahaznal
Haök nemvol nanak most tesem papolnal
Kitut na mej órszag szelin kutuyytolnal
azert hat jobvol nahaegy gyet sem szolnal

Sok pel dat hoz hatok ahistoriabul
mind a regi mind azutob ivilag bul
menyyi joszar mazik a szent hazassagbul
Latod e atyafi nem vets ki sarkambul

20 A kis vofely nek így szoly
A KisVőfely most nem borozked vevel

1 Katsongat ajanyyok ralatom szemeivel
Szeretne elhalni amotegy szőkevel
nemis hiszem hogy megnem borbajjaazejjel
Nevetra mosojog mindaket szemeivel

67

68

Kezevel nemisbir most ez bez zegevel
2 O deb menhat tüle ne ay hozza közel
Mert most haragjaban egyszerre fel ökvel
mas A Kis vo fenek igy szoy

Lattam az Erdöbe egy nagy szarvuözet

2 At tullel hulatot apro darabrezet
Eregy hat barátom kis vöfely hamehesz
annak melegebül meg most jól fel széhetz
is met a kis vöfely nem igy szoly

Latom akis vöfely hogy nagyon szomorú
Kinem gondol hatom mert fogtamegabú
Vagy hiszen eszem bejutot mi a baja

3 Regen hallatozik hogy vagyna az agyra
A menyly aszon fel köszönese reg el

O davan tzi mere aszep szüzessegnek
Mely volt regenten aszemer metessegnek
Mint istenes élet tiszta kegyessegnek
Barats tság szere lem példaja hüsegnek

Vagy nak mas jelekis melyjek különböznek
Szüzek asz szonyoktól mert ezek viselnek
Hosz anbe font haját amejre fel tesznek
Gyöny koszorut partat fejekenviselnek

E szemis ekesvala mind ezekkel
tzif raz gatta magát partak kal gyógyekkel
míg lean volt ő is efele jelekkel
mutat ta hogy volt egy ezőaszüzekkel

Deim el val tozott mint lát tgyak példáját
Ten napestve mint levetette koszoruját
Kontgy alá kötötte hoszan befönt haját
Re ailles tette fatyol főruháját

E gesseg utanna írjen sokidő ket
szerel mesparjával számos esztendőket
minden fele butól banat túl mentő ket
mind vart mind varatlan *öröre szülő ket*

Mikor a legényes hazhozvisz számegey a janjostul
Joregelt kivanok ez ferekventziának
Vele egyetemben ez haz gazdájának
Ő Veleegygyüt azalatvalójának
Vegezetre pedik kedves nasznagy gyanak

Vigassagura imnemkel szomor kodni
A szomorú ságot fere kel most tenni
A Hol mink voltunk montak kelingya enni
Etek ittak montaknemkel szomorkodni

Vígan voltot minden senkinem szomorkodot
A szomorú ságnak minden beket hagyot
Ot minden vígan volt senkinem szomorkodot

69

70

Vigassag jeleül at tak szep koronakat
 Mon tak katonainnak is szivesen szolgálnak
 Etelt es italt ökszivesen adnak
 Ez haz gazdajanak nasznagyuraméknak
 Etellel itallal szivesen szolgálnak
 El Hi szik kel metik hogy mar mi ot vol tunk
 paran tsolat jok bulmejjet felvalaltunk
 fel valalt dolgunkban serenyen el jartunk
 Mej ert is istennek szivbö halatadunk

vege

Mikorreggel othagyod ajangyos hazat igy szoj
 Mindenekben *jóve(...)* *tast* kivantunk töletek
Attoke kere sünk mert vette fületek (???)
Egyszere most elmegyünk előletek
 (...) töletek 1841

Ál dases be kesseg a hazban maradjon 71
 a tiszta szeretet itten mula tozzon
 amegy oy jan vidám mulatást okozzon
 Hogyti szivetekre Banatot nehozzon
 Fek teto vers 1842 dik ben irtam
 Nemes frek ventsia kik idegyültetek
 Baröregek ifjak szüzek eslegenyek
 ilö hogy bustuzast entölem vegyetek
 Egy vagy kettöt szol lok kerlek engegyetek
 Mej igen kivan nya mar ez a szallasat
 A szomorodot szív megvigasztalásat
 A párnél külvalo agerlitse tarssat
 Szintugy ezelfárat test meg nyugovásat
 Menyasz szon aszszonyunk hat most minket ithagy
 nyugodni megyen mar mond hogy a vetet agy
 Keszenvarja regen sziveis odavagy
 Legyen ngyugovasa nemkemen hanemlagy
 Ragyok nakaz égen a tsillagok immar
 meg szünt minden munka azutazosem jar
 öszekölelgöz venyug szik sok kedves pár
 (...) vár

El is jöt az idő halgatok e szora 72
 Mert mar tizenegyet elütöt azora
 a mi völegenyünk felfeküdt a padra
 mellyert *eszeme* nek menni kel a hadra
 A kinek vetet ez teyeseleté ben
 most botsanatot ker altalam mindenekben
 Tiazert mindnyajan vigadjatok itten
 Ők is majd jáztanak apadon tsak ketten
 Tsendes joejszakat kivan hat azoknak
 Valakik mellette eddig faradoztak

Kivált kepenpedid nasz nagy uramnak
 Ezek közöt pedik atytyanak s annyának
 Nem szolok mar töbet mindjart vegelesen
 Butsuzom az egész sokaság fejében
 aldasd vigmulatást mind az egész népre
 Kivanok marhagyni az egész seregre
 Mar jo ejtza kával ithagylak titeket
 Viraszszon holnapra az úrbenneteket
 Vigasz tayja szépen badjat sziveteket
 Mar megyek keresni elment kedvesemet Vége

Koszoru köszöntés 842 ben 73

1 Minden rendből s karból kik ide gyültetek
 Egész frekventia közétek sietek
 Mostani hartzomrol beszéllek tinektek
 Beszédemre kérlek hogy figyelmezzetek

2 Nem tzélom ekiráji házát meg bántani
 Sem a böltsek tanátsat meg vetni
 detudom szandikom szabad szabad kimondani:
 Azért hát kesz vagyok számbol kiontani

3 Kirájom kedvit ma váltani kereső
 Katonáimmal méjjeekben volt erő
 Mejjeeknek aszivek volt sebesen verő
 Kik min nyájan vóltak velem edjüt győző

4 Diadalmas népem tengerig vezettem
 Az ot lakosokat fészkekből kergettem
 Mind ezeket pedig könnyen meg tehettem
 Mihejt katonáim magamhoz vehette

5 Nem tréfa dolog látják már valóba
 Sok jó vitez volt Ennek oltalmára
 Havalahaazért ot vált meg apróba
 Én ij kardomat meg fentem valóba

6 Mert katonáimnak Erejét szemléltem
 Es szép győzedelmünk ez által (...)
A mars(...)
 (...)

7 A ragyogo napnak szép fényes sugára 74
 Csak most kezdel sütni élte hajnalara
 Ime már jó reggel siet Ejszakára
 Szerentsis let feje hogy ettől meg vála

8 Annak a szépszüznek ezvala rozája
 fejerül vetetet ekes koszoruja
 Mint (...) kertyenek kinyílt vijolája
 Szep lány ságában ezvalarozája

9 (...) már most ő érré koronára
 Annak sem ragygot uyg mint *mas sor* sugára
 A zert is nem szánta botsataut tyára

- folyonvirtusáról muzak bölts pennája
 10 Hiremtől meg rettent (...)

 Megtsonkult általam falasbas tyája

 mégsemtort másf egy *verlil* hozzája

 Hanem *parnkti kával* en mentem reája
- 11 Tsak nevek voltak a magyar vitezeknek

 Üres heje marat kedves *himeseeknek*

 O lom bul lehetett ele fegyvereknek

 Bojtorjanbul füznek koszorut nekik
- 12 Latom marakiraj addigül szekeben

 Míg buzgo szeretet for nepenek sziveben

 dehalankad a kard hivi kezeben

 kerül koronaja mas kiraj fejében
- 13 A karki legy azért ügyvigyaz magadra 75

 jó készüllettelmeny keseges utadra

 Est tanats penz fegyver szív nep kel a hadba

 Herkules semindul pusztá kezzel vadra
- 14 Vanerönk fegyverünk kintsünkeleségünk

 roppant taborunkban nints semmi szüksegünk

 Van szívünk e mellett bator vitessegünk

 Amiert farattunk megvan nyeresegünk
- 15 Legyen azért annakörök bekessege

 Kinek koronaja került a kezembe

 aparjával vigad gyonörök ditsösegeben

 nyugodjon eletek egymás örömeben
- 16 Az urtól aldasmenyből reajok jöjön

 Sok felebajok közt öfejek neföjön

 fiaknak serege közötök felnöjön

 e szo mondasommal beszede betöltöm
- 17 Mikor magyaroknak Zsigmond volt kirajok

 ak kor Kina közzül jöttek a tsiganyok

 sejem volt mentejek nadragok dolmanyok

 most is ravagynanak (...)
- 1792 ir tam Barsi Filep decembernek (...)

 pártá köszöntes vagy koszoru (...)

 Becsület tel felgyült nemes *frekventzia*

 Ma gyarul beszelek nem *vagyok (...)ia*
- a szambasem volt meg maeszen tsia 76

 detudom hogymost meglesz agrrásia
- 2 Egy kivansagomvan hameg azt meg nyerem

 Az után nem felek nints előtem verem

 ig jen szep viragszal sem mindenüt terem

 azért akaratyat kibeszelni merem
- 3 Az regiböltsekről hejesvölt ezmondas

 Hogy nehéz dolog a hosz szas varakozas

 A meny asz szonyunnak kellene nyugovas

- Mert hogyelment tarsa ő o haytyanem mas
 4 El is jöt azidő halgatok e szora
 Mert martizenegyét ell üttöt azora
 A mi völegenyünk felfeküt a padra
 mej jert e szemenek menni kelahadra
 5 A kinek vetet ez tejes eleteben
 Most botsanatot keraltalam mindenekben
 Ti azert min nyajan vigadjatokitten
 ok is majd jatszanak a padon mind ketten
 6 szabad akaratomra mind eddigjartam keltem
 egy mas oldalamra kedvemre henyeltem
 Mindennek szabadon nagyfen nyen beszéltem
 Míg uram nem vala senkitől sem feltem
 7 de hogy minden dolog a maga végere
 (...) madar a maga fészkebe
 Míglén törbenrepül hagy veszedelmere
 Nelehessen sem mi jut vanvart hejere
 8 Mar jo etszakaval it hagylak titeket
 Virasz szonholnapra az ur benneteket
 vigasz tajya szeppen badjad sziveteket
 Mar megyek keresni elment kedvesemet
 en Barsi Filep írta detsem 22 diken 1842

77

Lakodalmi beszélgetes 1843 23 Januári

D kézírás

- 1 Kezdetben Az Isten valamit teremtet
 Hat napokon amik ditső munkákat tet
 Valami tsak abölts mestertöllet
 Mindazoknak kegyes gondviselőjeket
 2 Ö ad mind azok nak lehelletet ételt
 Ö ad mozgást erőt további fen lételt
 Valamit a tenger ö magaba *bényelt*
 A kerek ég és föld aminek tsak ad hejt
 3 hogy fen maradjanak mint egy kezen fogva
 szájának lelkével böltsen igazgat tja
 Mindeneknek dolgát ömaga fojtattja
 Mit mij vegre rendelt asztat odahajtja
 4 Csillagok az égről egy gyig lehúlnának
 Sem anap sem ahold ot nem ragyog nanak
 A tenger vizei mind kiszáradnának
 Haisten kezeitől fen nem tartat nának
 vers 5. Az embert Az isten mint remek munkáját
 A kire rúházta képet és formáját
 Különösen örzi szereti mint nyáját
 Meg szerzi etelét italát rúháját
 vers 6. Ez világon szegént gazdagot ö teszen
 A beteg gyógyulást ö általa vészen
 A tisztseg az erő ö általa lészen
 Minden állapotunk tölle fug egészen
 V. 7. Csak ő igazgatty minden lépésinket

- Mint vizek folyassat vezeti szívünket
 Jó végére hajtya igyekezetünket
 Ő rendeli jólel szívünk s életünket
- v. 8. Az úrnak tanátsa mind örök ki meg ál
 Kit mire választat ő attól el nem vál
 H aszintén atenger túlsó partjárászál
 De aminden tudó ot is reá talál
- 9 Kár hát hogy némejjek az úr elöt fútnak
 Jó nás sal mert ara tsak úgy an eljútnek
 A mij sorsot *avoks* nékiek mutatnak
 Isten után is aszt ne is tartsák rutnak
- Irtam 1843. dik ban Al Barsi István 23, Janúári
 muzs kas nal vala
- Edes nasz nagy uram ajoembernek mindenütjohire
 van akarmere megy becsüley neve
 Mikor vigan van odozig erszenye
 Tekint muzsikasra segiti belöle

- Nohát atyám fijai akik együt vagyunk
 Latom minnyajan vigassagban vagyunk
 Segejük hat ötet mert szivesen várja
 mind gazember lesz aki aszt sajnaja
- Mi kor ameny aszszonyt haza viszik
 Jo napot kivanok e ház gazdájának
 Én követje vagyok e kompanianak
 magam is bejönnek habé botsatnanak
 És habe botsatnak szivesen lássanak
- Mi völegényünknek jövünk mátkájával
 Jön a völegény is elete párjával
 Jönegy betsületes szép kompaniaval
 Minden betsülettal nem pedig lármával
- Kérjük e háznépet hát bé botsássanak
 És ha be botsátnak szivesen lássanak
 Ha lészen mit ennünk és innunk adjanak
 Hogy ami gégéink elne száradjanak
- Más ime már beértünk egész seregünkel
 Ameny aszszonyunkkal a völegényünkkel
Jo nasz nagy szoszollo (...) kedves emberünket
 Mind hozzánk tartozo gyülekezetünket
- 5 vers Az isten meg áldia mi völegényünket
 Egy szép meny aszszonyal gyülekezetünket
Mégbírtt az úr isten örökké bennünket
 Hordozza tenyerénmi életünket
- 6 Mennyi bimbo fakad tavasszal afakra
 Mennyi hószál tél be útazóruhakra
 Mennyi víz tsep tsurog vízbe lakó rákra
 Jus sanak mind ket ten ayi vig órákra
 Mikor aleayos hazhoz megen leg elöl regvel

79

80

Jóreggel kivanük eházgazdájának
 Vele egyetemben agazdaszszonyának
 Hív óltal mazoja légyen az uranak
 Valaki küszöben jár kisbé e haznak
 Magam is örülök hogy iyvigasságban
 látlak benneteket iy *szép* mulatságban
 követlek titeket a (...)
 Hogy ide bejöttem iy nag batorságban
 Mulato vers lakodalom ban
 Szerentses joestvet ez haz gazdajanak
 Tsendesenlegyenek míg itvotsoralnak
 Beszelgetesemben nehatal tassanak
 en muzsikalok most kurvannya tzigannak
 Frissek most a janyok ugy jar mint a keske
 ijjen kor azon van lehetne menyecske
 Ha az legent látya a sertesnek igy szola
 Kuste kuste mer ő át ugorja
 Ha az farsang elmulik annyának igy felele
 haj tsad a sertest mert elesik benne
 Mingyan tunya lomha sepretlen a haza
 Taju nel kül tsak ritkan vanahaja
 illy jenkör tsak ugyan ratartyak magokat
 mert ha az jannező nyistya ajtayokat
 frissen jar ahazba ki at a mos kára
 Kapja az orsojat ül a guzajára
 Fe lele pajtasanak mar latom elnemvesznek
 matsak ugyan felkel vennem az előpenzemet
 meg ert a retemen a fü a kaszasem fogja
 egylegen man probalta beletört a kottsa
 Vé ge
 Völegen butszuzo
 ifi júszoilitlak völegen nevedre
 kerjed atyadat anagy uristenre
 vetkeidet vese feledekensgre
 Hogy soha neterojen ate szemeidre

E kézírás 81

Kedves Edes Atyam ate hüsegedet
 Köszönöm botsadmeg hibas vetkeimet
 Velemtet atyai hü szeretetedet
 A meny beli isten algyon meg tegedet
 Kedves atyam s anyam most meg engedjete
 az urbalzamom mal kösse be szivetek
 Egnek harmatjával öntöze szivetek
 A földnek sírjával tapla laj jon bennetek
 Kedves Edes atyam aki mindenekben
 Hozzam hüvóltal egész eletedben
 Legyenek teneked azért amen nyegben (*a fenyés egekben áthúzva*)
 angyalok társaid afenyes egekben

82

Kívánom sok jókat algyon meg az isten
adjon egészeget míg elsz az életben
Ez élet elmulván fenyves ditsőségben
Hejheztesse az úr Kiráji székiben
Fel sőközep also renden levő hívek
Férfiak asszónyok leányok gyermekek
Töletek minnyájan angedelmet kerek
az isten maradjon mindnyájan veletek
Kedves pajtasaim nem felejtetek el
Kerlek tőlem tise maradjatok el
Hogy hamit vetettem temessetek aszt el
Vegre oly dologra tiszjussatok el
A menybeli isten algyon meg most minket
Tegye szerentses se igyekezetünket
Birjon igazgasson azjóra bennünket
Vegre az egegben vitesslel künket

Mikor minden dolgot végzé a vofe
Drága jó uraim kedves asszonyaim
Kik meg tiszteletetek engemet rokonim
már köztetek töltöm ezenvíg napjaim
Azert halgassátok instáló szavaim
Fo gadjátok engem társaságotokba
Hamárresze sültem gazdálkodástokba
Reszesüjtek Ed gyűlt mulatásotokba
Bizhassak mindenkör barátságotokba
Ez az egy gondolat eleszti lel kemet
hogymár köztetek találom hejemet
ajánlom hát nektek szerető szívemet
mentenkeressetek ti is úgy engemet
most pedig minnyájan vígan mulasatok
mind kedvetek tarjya a szerent ban nyatok
mulasatok itten batran mulasatok
Es jó akaróim holtig maradjatok

B/1.

Jó reggelt kívánok mindennek!
Ez királyi házban valakik gyűltenek.
Nem azért jöttem én, hogy fogjak mulatni,
Hanem mi a panaszom, akarom mondani.

Áldja meg az Isten az háznak gazdáját,
Násznagyját, ifjút, egész szekvenciát!
Látom, hogy mindnyájan vígasságban vagynak,
Áldott legyen, ki küszöbén ki- s belép ez háznak.
Elsőben mi hozzátok csak azért jöttünk,
Amint már látjátok hogy el is érkeztünk,
Új parancsolatot csak a szerent vettünk,

Tudnánk meg, hogy vagytok, kik vagytok előttünk?

Ez háznak násznagyja van-e egészségben,
Kinek szószólója kívánt békességben,
Völegényünk párja takaros épségben,
Vagytok-e mindnyájan friss jó egészségben?

De nevezetesen a háznak gazdája,
És élete párja, kedves gazdánéja,
Házasságra való szerelmes leánya,
Egészségben van-e teste alkotmánya?

B/2.

Édes násznagy uram, azt kérdem kigyelmedtől, van-e jó egészsége ez ház gazdájának? Hát az ő kigyelme élete párjának vagy-e jó egészsége? Hát azon becsületes személynek, akiér mi fáradozunk, vagy-e jó egészsége? Hála legyen a mindenható Jóistennek, hogy mind ez ideig megtartotta életben, egészségben, ez után is őrizze meg minden szomorú változásoktól! Szívesen kívánom: Bihari Dániel, 1841.

B/3.

Adódik, mikor pálinkát adnak, igyál!

Jó egészségéért az Isten tartsa meg, áldja meg itt való tetteket, itt való beszélgetéseket, áldja meg azon két ifjakat is, hogy olyanok legyenek, mint a víz mellé plántáltatott élő fa, zöldelljenek, mint a Libanonnak cédrusai, szüleiknek örömkre, az anyaszentegyháznak épületére, az eklézsiának élhessenek! Szívesen kívánom: Barsi Filep

C/1.

Háromszor bokrétát, kendőt kikéri.

Édes násznagy uram, szószóló uram emlékezetében lehet kigyelmeteknek, mikor az Isten az első világot teremtette és azt elveszítette, Noét a bárkában megtartotta, és amikor a föld megszáradott volna, kibocsátá Noé ama galambját, hogy vinne neki valami jelt, hogy mi is a mi királyunkhoz üres válasszal vissza ne térnénk, hanem hogy valami jelt tudnánk mutatni a kigyelmetek jóindulatjokból!

C/2.

Hitre kövesse

Édes násznagy uram, mint hogy ez a világi élet azt hozza magával, az Isten annyira vitte szívét-lelkét az édes NN barátom uramnak, magát lekötölte szerelmes mátkájához, de azzal meg nem elégszik, hanem a hitnek arany láncával akarnak együvé köttetni, és a hitnek felvételére mindazon becsületes személyeket mind kigyelmeteket az Isten segítse, szívesen kívánom!

C/3.

Mikor a bokrétáért még a legényekkel.

Jól emlékezhetnek reá kigyelmetek, hogy ennek előtte megfordultunk vala a kigyelmetek szállásán, megfordulásunkban meg is ajándékoztak kigyelmetek illetén két szép címereket, melyet még most is köszönünk. Látván pedig a mi királyunk ezen szép címereket, azért bocsátotta ezen több katonáit is velem együtt, hogy ha még azok az ötvösök élnének, akik ama címereket öntötték, és a mi királyunknak ízen több katonáit is megajándékoznák illetén címerekkel? Ha ingyen léssen, azt megköszönjük szépen, ha pedig különben nem lesz, az pénzünkért is legyen, a legények azért vagynak!

C/4.

Bokrétára követő, hogy szállást adjanak meg reggel.

Édes násznagy uram, szószóló uram emlékezetében lehet kigyelmeteknek, hogy az én jó uram egynéhány napok múlva megfordult ezen királyi háznak, meg-meg fordulással az édes Kis József uram hajadon leányát eljegyzette, kézbe adásokat is megerősítette, de azért meg nem elégszik, hanem meg sem alig indulván egynéhány számbul álló katonáival egész alázatossággal kérte jó kigyelmeteket, méltóztassanak szállást adni, mert ahogy szokták mondani, kinek hun vagyon a kincse, ott vagyon annak az ő szíve.

C/5.

Mikor bokrétát váltani indulnak a jányos háztul.

Virágnak magában mi az ő szépsége,

...

Bokréta váltásra legényünk serege
Jelen vagyon immár, van elég költsége.

C/6.

Mikor a leányos házhoz érsz, így szólj.

Immár visszatértünk az Úr oltalmába,
Megálltunk ez háznak kívül pitvarába,
Jöttünk násznagy uram, egy kompániával,
Tiszteljük kelmeteket ily szép ifjakkal.

Belépek ez háznak kívül pitvarából,
Szállást kérek ismét ez ház gazdájátul.
Különösen pedig a főnásznagyátul,
Mert mindegyikünk óvja magát a botránkozástul.

Édes násznagy uram, szószóló uram emlékezetében lehet kigyelmeteknek, hogy az előbb megfordultunk vala a kigyelmetek szállásába, meg-megfordulásunkat meg is ajándékoztak kigyelmetek illetén szép címerekkel, amelyet még most is köszönünk. Látván pedig a mi királyunk ezen szép címereket, azért bocsátá ezen több katonáit is, hogy ha azokat is megajándékoznák kigyelmetek illetén szép címerekkel? Ha ingyen léssen, azt majd köszönjük, ha nem, különben pénzünkért is legyen, a legények azért vagynak bocsátva!

C/7.

Mikor visszamegyen, kérj szállást másszor.

Édes násznagy uram, szószóló uram, igen szépen kérem kigyelmeteket, ismét egész szekvenciával jövünk el a kigyelmetek szállására, tartóztassanak kigyelmetek kevés ideig, alkalmas halasztani.

C/8.

Mikor a legényes házhoz mennek vissza.

Immár visszatértünk az Úr oltalmába,
Nincsen semmi hiba a kompániánkba,
Megkoronáztattunk az utazásinkban,
Szerencsésen voltunk minden dolgainkba.

S hogy vígan jöttünk uraim, víg muzsikaszóval,
Mert ideje vagyon a vígasságnak mostan,
Mulassanak hát kigyelmetek velünk vígan,
Legyen az Úr velünk ez mulatásinkban.

C/9.

Mikor a menyasszonyért mégy a jányos házhoz.

Víg lakodalmi nép, vidám mulatságot,
Örömet, víg kedvet, kedves nyájasságot,
Adjon az Úr nektek jeles vigasságot,
Üzzön el tőletek minden komorságot.

Elhiggyétek, hogy mink sem enni, sem inni
Nem jöttünk hozzátok, sem pedig véteni,
De beszédben hosszak nem akarnánk lenni,
Mert még ma minékünk vissza is kell menni.

Édes násznagy uram, kérem szeretettel,
Egész szekvenciával jöttünk ismétlennel,
Fogadjon hát minket mostan is szívesen,
Hadd köszönhessük meg hűségét kegyesen.

Nem kedveskedhetünk sem pénzzel, sem mézzel,
De azért nem jöttünk ide üres kézzel,
Amit ide hoztunk, küldék tiszta szívvel,
Kik ebből részt vesznek, egész egészséggel.

C/10.

Mikor a legényes házhoz visszamégy, így szólj.
Édes násznagy uram, ez jött hozzám szólván,
Egy személy jött velünk a kompániában,
Dicsértessék Isten hát a mennyországban,
Hogy nem fogyott seregünk a kompániában.

Az Isten megáldotta mi vőlegényünket,
Egy szép menyasszonnyal gyülekezetünket.
Szentelje meg Isten mind a kettőjüket,
Terjessze naponként a szereteteket.

C/11.

Lakodalmi vers, vacsora közben beszéld.

Veszem a világot szemem cirkalmára,
Ugyan az embernek mi volna javára?
Abban nyugtattam meg elmém utoljára,
Nincsen semmi, ami nem volna ártalmára.

Az életnek módját, ha kérdőre veszem,
Mit volna jobb tennem, azt a kérdést teszem?
Feleletül, tudom, sokaktul azt veszem,
Ha megházasodom, az lesz a jobb nekem.

Jól elhiszem, mivel Isten rendelete,
Hogy az emberi nemnek legyen tenyészése.
Rossz baja is, kinek van hozzá tetszése,
De soknak abban van lelki elvesztése!

Jó a jó feleség, Salamon is írja,
Mert az az életnek, a léleknek sírja.
De a rossz férjének eltemető sírja,
Rossz asszony erkölcsét mert senki sem bírja.

Sokféle praktika van az asszonyokba,
Nem mondom mindenbe, de mondhatom sokba.
Ha dughatja fejét a fejkető tokba,
Férjét mint veszi szája, feje fő azokba.

Sok férjét mutatja, hogy nagyon szereti,
Érette majd meghal, magát úgy tetszeti,
A szegény férjével csaknem elhitesi,
Hogy ez mind úgy vagyon, amint képzelteti.

Soknak bár csillagot ragasszon nyakába,
Férje egész nap hordozza markába,
De estve letevéh már garasiájába,
... nem is lehet jární gusztusába.

Ha férje valamit neki szólni tanál,
Mindig dörög, morog, lármáz, nagy perbe száll,
Török csupor, kanál, csördül kisvilla, tál,
Nincsen öelötte sem Péter, sem Szép Pál.

Ilyen ám az asszony, ilyeneket cselekszik,
Hogy férjét mustrálja, még azzal dicsekszik,
Gusztusát nem leli, bár férje igyekszik,
Új lármával kel fel, estve újjal fekszik.

C/12.

Ez is lakodalmi vers

Jó estét kívánok e kompániának,
De sok szép vendégi van ezen gazdának!
Magam is bejönnék, ha bebocsátnának,
A szűrűjbul tölem szépet hallanának!

Ó, be szépen jártam az előbb veletek,
Megláttam odakinn beszélgetésetek,
Bejöttem megtudni, miben van végetek,
Hogy ily szép sereggel rakásra gyűltetek?

Elsőben azt vettem, toros ház legyen,
De igymond azt láték, minden vígan legyen.
Azonban a palack köztetek sort megyen,
Kimentem magamat, nem sért meg a szégyen.

De már le is ülök, mert jól megfáradtam,
Mert a strófa eleit már ma megbujdostam,
Eleven szép bunkósbotomat meg...
Kantra bockoromat anyósra felhúztam.

A disznóröhögést majd két nap kergettem,
Ágyul fekvéseket mind agyon ütöttem,
Verebek árnyékát halálra kergettem,
Vén fa csikorgását tarisznyára szedtem.

Adjon Isten nektek vigasságos napot,
Eső ellen pedig igen nagy kalapot,
A boroshordóba foghatatlan csapot!

Ennyi sok beszédre már lehet egyet innya,
Most van a vacsora, elmúlt az uzsonna,
Ezt a lakodalmat senki meg ne unja,
A muzsikásoknak a sutba kurv' anyja!

Boldog, kinek bora és búzája terem,
Kinek háza előtt töltve a sok verem,
Most a becsületem tudom, hogy felnyerem,
Ha kigyelmeteket kínálni meg merem.

Senki ki ne keljen most ebből a sorbul,
Addig hordom, míg a patak ki nem csordul.

C/13.

Mán e más vers.

Pipadohány zacskó, farmatring heveder,
Szüleimtől maradt pej paripa, fegyver.
Mert jó feleséget aki Istentől nyer,
Mint az hátibunda, nem mindenütt hever.

Szük a jó feleség, nehéz szerét tenni,
A szépért, a jóért nem kár megszenvedni.
De jobb holtig való árvaságban lenni,
Hogy nem mint balkörmű, durcás leányt venni.

Mint hogy bársony nyeretget nem illet számárhám,
Vagy miként a tehén nem viselhet gatyát,
Az asszonynak sem kell úgy viselni magát,
Hogy orránál fogva hurcolja az urát!

De még a férfi is mindent félre tegyen,
Élete párjához igazlelkű legyen,
Tudván, a feleség, ki öhozzá megyen,
Nem kalendárium, hogy mindjárt mást vegyen!

Eladó leányok, miért váraoztok?
Sőt, a jó szerencsét két kézzel kapjátok!
E páros világgal megbarátkoztatok,
Leánybul asszonnyá elváltoztassatok!

Ne kövesd azokat, kik maguk suttognak,
Példáját követik a fülesbaglyoknak,
Ennyi sok időre meg nem házasodnak,
Mint a ravasz kakukk, csak más alá tojnak.

Völegény uram ez jóra már szer *(t tett)*
Megvallom magának, jó feleséget vett.
E páros világnak testvér sógora lett,
Ma a komaságnak fundamentoma lett.

Titeket is, akik itt ültök rendesen,
Minden kívánt jókkal a nagy Úr szeressen,
Csak most azon kérlek uraim szívesen,
Ne bocsássatok el tőletek üresen.

C/14.

Sült tyúk bevivéskor így verselj.

Édes násznagy uram, mi újság valóba,
Ez a sült tyúk odaki ellankadt a hóba.
Az másik mellette ott volt kóborlóba,
Úgy meglőttem, kiment a... forgóba.

Hát az puskaszóra a tyúknak serege
Úgy jött rám, mint a télnek fergetege.
Minden tetemimet úgy megrettentette,
Mondhatom, hogy voltam a félsznek betege.

Egy vén kotlós engem mind nyomba kapott,
Kirúgta fejemből mindján a kalapot.
Rúgott, vágott utoljára pofon vágott,
Úgyhogy jobb szememmel nem látom a napot.

Hallottátok is talán a jajdulásom,
Miód az a vén kotlós vágta a szemem világom,
Nem is bántottam volna, de nagy volt rá bosszúságom,
Mert mindján kikaparta nyárba a dohányom.

Nem látott ily dolgot még anyja palok,
Íme, vakon kellett bejönni hozzátok.
Minden tetemeit feltrancsérozzátok,
De a vadászt is a nélkül ne hagyjátok!

C/15.

Disznófej bevivéskor.

A szárnyas állatok közt legnevezetesebb,
A sertésnek húsa leg is felségesebb.
De ha rizkásával hízik, még édesebb,
Itt van az a mondás, meggynél nincs becsebb.

A mi nagyobb uraim diákul is tudott,
Mert ha háborgatták mikor ő aludott,
Vagy ha költögettük, mikor ő nyugodott,
Morr, morr, ilyen diák szókat adott.

C/16.

Kis vőfély feleltet, verselhet.

Állj félre barátom, hadd én is beszéljek,
Még olyan legénytül hidd el, hogy nem félek.
Magányos éltemmel veled nem cserélek,
Éljél te párostul, én egyedül élek!

Sok szerencsétlenek voltak e világon,
Kik nagy mohón kaptak a szent házasságon,

De utóbb állottak meg az igazságon,
Hogy egyedül élni jobb voln' a világon!

Mert a páros élet némelynek kalitka,
Mivel az igaz társ igen nagyon ritka,
Itt van a szívemnek minden belső titka,
Bár fejemre hajon sok asszonynak ritka.

Ezért dicsőült meg Szent Pál is régenten,
Hogy életét folytatta sok ideig szenten.
Nem vett feleséget, nem is csalatkozott,
Nem is volt a neve asszonytul átkozott!

Első vőfély felel.

Megállj, nemsokára felelek szavadra,
Tudom, lakatot vetsz pittyedt ajakadra.
Neked gondot legyen csupáncsak magadra,
Én velem ne gondolj, hanem ülj a sutra!

Mást vesznek elő mán itten vers vers.

Hallod-e barátom, állj elő egy szómra,
De nem hívlak ám most borra. sem savóra.
Hanem megfelelek az előbbi szódra,
Hogy megbomlott agyad fordíthassad jóra.

Igaz, hogy Szent Pálnak nem volt felesége,
De nem azért lett ám örök idvessége,
Hanem mivel példás vala ő szentsége,
Azért lévén néki mennyei dicsősége.

...Júdás is nőtlen legény volt,
De hogy mesterétől hitetlen elpártolt,
Felakasztá magát, a pokolba lábolt,
Hol álnokságáért keservesen lakolt.

Rossz Delilája volt az igaz Sámsonnak,
De hogy ebül járt, maga oka annak.
Nem kell kibeszélni mindent az asszonynak,
Mivel hogy ők titkot tartani nem tudnak.

Igaz, az asszonyok olyant is kívánnak,
Amiket a férjek neki nem adhatnak.
De meg kell engedni barátom azoknak,
Kik a férfiaknak bordáiból vagynak.

Osztán egy pár ember jobban boldogulhat,
Mivel hogy két pár kéz jobban boldogulhat.
Egy ember csakugyan nem messzi haladhat,
Azonban megy könnyen (*vesibe lathat.*)

Nagy kincs a jó asszony, barátom, a háznál,
Ha ők nem volnának, most te sem papolnál.
Ki tudná, mely ország szélén kuruttyolnál,
Azért hát jobb volna, ha egyet sem szólnál!

Sok példát hozhatok a históriából,
Mind a régi, mind az utóbbi világból,
Mennyi jó származik a szent házasságból,
Látod-e atyafi, nem vetsz ki sarkamból!

C/17.

A kisvőfélynek így szólj.

A kisvőfély most nem boroz kedvével,
Kacsongat a jányokra látom szemeivel,
Szeretne elhálni amott egy szökével,
Nem is hiszem, hogy meg nem borbálja az éjjel.

Nevet rá, mosolyog mind a két szemével,
Kezével nem is bír, most ez bezzegével,
Odébb menj hát tüle, ne állj hozzá közel,
Mert most haragjában egyszerre fel öklel.

C/18.

Más. A kisvőfélynek így szólj.

Láttam az erdőbe egy nagyszarvú őzet,
Attul elhullatott apró darab rezet.
Eredj hát, barátom, kisvőfély, ha mehetsz,
Annak melegébül még most jól fel szedhetsz!

C/19.

Ismét a kisvőfélynek így szólj.

Látom, a kisvőfély hogy nagyon szomorú,
Ki nem gondolhatom, miért fogta meg a bú?
Vagy hiszen eszembe jutott, mi a baja,
Régen hallatózik, hogy vágya az ágyra!

C/20.

A menyasszony felköszöntése reggel.

Oda van címere a szép szüzességnek,
Mely volt régenten a szemérmességnek,
Mint istenes élet tiszta kegyességnek,
Barátság, szerelem, példája hűségnek.

Vagynak más jelek is, melyek különböznek
Szüzek asszonyoktól, mert ezek viselnek
Hosszan befont haját, amelyre feltesznek
Gyöngykoszorút, pártát fejeken viselnek.

E szeme is ékes vala mindezekkel,
Cifrázgatta magát pártákkal, gyöngyekkel,
Míg leány volt, ő is efféle jelekkel
Mutatta, hogy volt egyező a szüzekkel.

De ím elváltozott, mint látják példáját,
Tegnap estve mint levetette koszorúját,
Konty alá kötötte hosszan befont haját,
Reá illesztette fátyol főruháját.

Egészség utána, érjen sok időket,
Szerelmes párjával számos esztendőket.
Mindenféle bútól, bánattul mentőket,
Mind várt, mind váratlan örömet szülőket.

C/21.

Mikor a legényes házhoz visszamégy a jányostul.

Jó reggelt kívánok ez frekvenciának,
Vele egyetemben ez ház gazdájának,
Ővele együtt az alattvalójának,
Végezetre pedig kedves násznagyának!

Vigasság, uraim, nem kell szomorkodni,
A szomorúságot félre kell most tenni,
Ahol mink voltunk, mondták, kell inni, enni,
Ették, ittak, mondták, nem kell szomorkodni!

Vígan volt ott minden, senki nem szomorkodott,
A szomorúságnak minden békét hagyott.
Ott minden vígan volt, senki nem szomorkodott,
Vigasság jeléül adtak szép koronákat.

Mondták, katonáimnak is szívesen szolgálnak,
Ételt és italt ők szívesen adnak.
Ez ház gazdájának, násznagy uraméknak,
Étellel, itallal szívesen szolgálnak.

Elhiszik kelmetik, hogy már mi ott voltunk,
Parancsolatjokbul melyet felvállaltunk
Felvállalt dolgunkban serényen eljártunk,
Melyért is Istennek szívből hálát adunk!

C/22.

Mikor reggel otthagysz a jányos házat, így szólj.

Mindenekben ... kívántunk töletek,
... Mert vette fületek,
Egyszerre most elmegyünk előletek,
... töletek 1841.

C/23.

Áldás és békesség a házban maradjon,
A tiszta szeretet itten mulatozzon,
Amely olyan vidám mulatást okozzon,
Hogy ti szívetekre bánatot ne hozzon!

C/24.

Fektető vers, 1842-dik ben írtam.

Nemes frekvencia, kik idegyültetek,
Bár öregek, ifjak, szüzek és legények,
Illő, hogy búcsúzást éntőlem vegyetek,
Egy vagy kettőt szóllok, kérlek engedjétek!

Mely igen kívánja már ez a szállását,
A szomorodott szív megvizsgálását,
A pár nélkül való a gerlice társát,
Szintúgy ez elfáradt test megnyugovását.

Menyasszony asszonyunk hát most minket itthágy,
Nyugodni megyen már, mond, hogy a vetett ág
Készen várja régen, szive is odavágy,
Légyen nyugovása nem kemény, hanem lág.

Ragyognak az égen a csillagok immár,
megszűnt minden munka, az utazó sem jár,
Összeölelközve nyugszik sok kedves pár,
... vár.

El is jött az idő, hallgatok e szóra,
Mert mar tizenegyet elütött az óra
A mi vőlegényünk felfeküdt a padra,
Melyért eszemének menni kell a hadra.

Akinek vétett ez teljes életében,
Most bocsánatot kér általam mindenekben,
Ti azért mindnyájan vigadjatok itten,
Ők is majd játszanak a padon csak ketten.

Csendes jóéjszakát kíván hát azoknak,
Valakik mellette eddig fáradoztak,
Kiváltképpen pedig násznagy uramnak,
Ezek között pedig atyjának s anyjának.

Nem szólok már többet, mindjárt vége leszzen,
Búcsúzom az egész sokaság fejében,
Áldást, víg mulatást mind az egész népre,
Kívánok már hagyni az egész seregre!

Már jóéjszakával itt hagylak titeket,
Virasszon holnapra az Úr benneteket.
Vigasztalja szépen bágyadt szíveteket,
Már megyek keresni elment kedvesemet.

C/25.

Koszorú köszöntés 842-ben.

Minden rendből s karból kik ide gyűltetek,
Egész frekvencia, közétek sietek.
Mostani harcomról beszélek tinektek,
Beszédemre kérlek, hogy figyelmezzetek.

Nem céloom e királyi házat megbántani,
Sem a bölcsek tanácsát megvetni,
De tudom, szándékom szabad kimondani,
Azért hát kész vagyok számból kiontani.

Királyom kedvét ma váltani kereső
Katonáimmal, melyekben volt erő,
Melyeknek a szívek volt sebesen verő,
Kik mindnyájan voltak velem együtt győző.

Diadalmas népem tengerig vezettem,
Az ott lakosokat fészkekből kergettem,
Mindezeket pedig könnyen megtehettem,
Mihelyt katonáim magamhoz vehettem.

Nem tréfadolog, látják már valóba,
Sok jó vitéz volt ennek oltalmára,
Ha valaha ezért ott vált meg a próba,
Én ily kardomat megfentem valóba.

Mert katonáimnak erejét szemléltem,
És szép győzedelmünk ez által ...
A mars piacából még eddig ...
Becsés koronát látjátok ...

A ragyogó napnak szép fényes sugára
Csak most kezd el sütni élte hajnalára,
Íme, már jó reggel siet éjszakára,
Szerencsés lett feje, hogy ettől megvála.

Annak a szép szűznek ez vala rózsája,
Fejérül véttetett ékes koszorúja,
Mint ... kertjének kinyílt violája,
Szép lányságában ez vala rózsája.

... már most ő éré koronára,
Annak sem ragyogott úgy, mint másszor sugára,
Azért nem is szánta, bocsátá útjára,
Folyjon virtusáról múzsák bölcs pennája.

Híremtől megrettent ...
Megcsonkult általam fala s bástyája,
Mégsem tart más fegyverül hozzája,
Hanem praktikával én mentem reája.

Csak nevek voltak a magyar vitézeknek,
Üres helye maradt kedves himeseknek,
Ólombul lehetett éle fegyvereknek,
Bojtorjánbul fűznek koszorút nekik.

Látom, már a király addig ül székében,
Míg buzgó szeretet forr népének szívében,
De ha lankad a kard hívei kezében,
Kerül koronája más király fejében.

Akárki légy, azért úgy vigyázz magadra,
Jó készüléttel menj készséges utadra,
És tanács, pénz, fegyver, szív, nép kell a hadba,
Herkules sem indul puszta kézzel vadra.

Van erőnk, fegyverünk, kincsünk, eleségünk,
Roppant táborunkban nincs semmi szükségünk,
Van szívünk, e mellett bátor vitézségünk,
Amiért fáradtunk, megvan nyereségünk.

Legyen azért annak örök békessége,
Kinek koronája került a kezembe,

A párjával vigadjon örök dicsőségben,
Nyugodjon életük egymás örömeiben.

Az Úrtól áldás mennyből reájuk jöjjön,
Sokféle bajok közt ő fejük ne főjön,
Fiaknak serege közöttük felnőjön,
E szómondásommal beszédem betöltöm.

Mikor magyaroknak Zsigmond volt királyok,
Akkor Kína közül jöttek a cigányok,
Selyem volt mentéjük, nadráguk, dolmányuk,
Most is rá vágyónának ...
1792 írtam Barsi Filep, decembernek ...

C/26.

Párta köszöntés vagy koszorú ...

Becsülettel felgyült nemes frekvencia,
Magyarul beszélek, nem vagyok francia,
A számba sem volt még ma eszencia,
De tudom, hogy most meg lesz a grácia.

Egy kívánságom van, ha még azt megnyerem,
Az után nem félek, nincs előttem verem,
Ilyen szép virágszál sem mindenütt terem,
Azért akaratját kibeszélni merem.

Az régi bölcsektől helyes volt ez mondás,
Hogy nehéz dolog a hosszas várakozás,
A menyasszonyunknak kellene nyugovás,
Mert hogy elment társa, ő óhajtja, nem más.

El is jött az idő, hallgatók e szóra,
Mert már tizenegyet elütött az óra,
A mi vőlegényünk felfeküdt a padra,
Melyért e szemének menni kell a hadra.

Akinek vétett ez teljes életében,
Most bocsánatot kér általam mindenekben,
Ti azért mindnyájan vigadjatok itten,
Ők is majd játszanak a padon mindketten.

Szabad akaratomra mindeddig jártam, keltem,
Egy más oldalamba kedvemre henyéltem,
Mindennek szabadon, negy fennen beszéltem,
Míg uram nem vala, senkitől sem féltem.

De hogy minden dolog a maga végére,
... madár a maga fészkébe,
Míglen törbe repül, hagy veszedelmére,
Ne lehessen semmi jutván várt helyére.

Már jó éjszakával itt hagylak titeket,
Virrasszon holnapra az Úr benneteket,
Vigasztalja szépen bágyadt szíveteket,
Már megyek keresni elment kedvesemet.

Én, Barsi Filep írta decem. 22-dikén, 1842.

D/1.

Lakodalmi beszélgetés, 1843. 23. január

Kezdetben az Isten valamit teremtett,
Hat napokon amik dicső munkákat tett,
Valami csak a bölcs mestertől lett,
Mindazoknak kegyes gondviselőjeket.

Ő ad mindazoknak lehetetet, ételt,
Ő ad mozgást, erőt, további fenn lételt,
Valamit a tenger ő magába bényelt,
A kerek ég és föld aminek csak ad helyt.

Hogy fennmaradjanak mintegy kézenfogva,
Szájának lelkével bölcsen igazgatja,
Mindenek dolgát önmaga folytatja,
Mit mi végre rendelt, aztat odahajtja.

Csillagok az égről egyig lehullnának,
Sem a nap, sem a hold ott nem ragyognának,
A tenger vizei mind kiszáradnának,
Ha Isten kezeitől fenn nem tartatnának.

Az embert az Isten, mint remek munkáját,
Akire ráhúzta képét és formáját,
Különösen őrzi, szereti, mint nyáját,
megszerzi ételét, italát, ruháját.

Ez világon szegényt, gazdagot ő térszen,
A beteg gyógyulást ő általa vészen,
A tiszttség, az erő ő általa létszen,
Minden állapotunk tőle függ egészen.

Csak ő igazgatja minden lépésinket,
Mint vizek folyását, vezeti szívünket,

Jó végére hajtja igyekezetünket,
Ő rendeli jól el szívünk s életünket.

Az Úrnak tanácsa mindörökké megáll,
Kit mire választat, ő attól el nem vál,
Ha szintén a tenger túlsó partjára száll,
De a mindentudó ott is reá talál.

Kár hát, hogy némelyek az Úr előtt futnak,
Jónással, mert arra csakugyan eljutnak,
A mily sorsot ... nékiek mutatnak,
Isten után is azt ne is tartsák rútnak.

Írtam 1843-dikban, Barsi István, 23. Januári

D/2.
Muzsikásnál vala

Édes násznagy uram, a jó embernek mindenütt jó híre
Van, akármerre megy, becsület a neve.
Mikor vígan oldozik erszénye,
Tekint muzsikásra, segíti belőle.

Nohát, atyámfiái, akik együtt vagyunk,
Látom, mindnyájan vigasságban vagyunk.
Segéljük hát ötöt, mert szívesen várja,
Mind gazember lesz, aki azt sajnálja.

D/3.
Mikor a menyasszonyt hazaviszik

Jó napot kívánok e ház gazdájának,
Én követje vagyok e kompániának,
magam is bejönnék, ha bebocsátanak,
És ha bebocsátnak, szívesen lássanak!

Mi vőlegényünknek jövünk mátkájával,
Jön a vőlegény is, élete párjával.
Jön egy becsületes, szép kompániával,
Minden becsülettel, nem pedig lármával.

Kérjük e háznépet, hát bébocsássanak,
És ha bébocsátnak, szívesen lássanak,
Ha léssen mit, ennünk és innunk adjanak,
Hogy a mi gégénk el ne száradjanak!

D/4.
Más

Íme már beértünk egész seregünkkel,
A menyasszonyunkkal, a vőlegényünkkel,
Násznagy, szószóló ... kedves emberünket,
Mind hozzánk tartozó gyülekezetünket.

Az Isten megáldja mi vőlegényünket,
Egy szép menyasszonnyal gyülekezetünket,
Meggírt az Úristen örökké bennünket,
Hordozza tenyerén mi életünket.

Mennyi bimbó fakad tavasszal a fákra,
Mennyi hó száll télbe utazóruhákra,
Mennyi vízcsepp csurog vízbe lakó rákra,
Jussanak mindketten annyi víg órákra.

D/5.

Mikor a leányos házhoz megyen legelől reggel.

Jó reggelt kívánunk e ház gazdájának,
Vele egyetemben a gazdasszonyának,
Hív oltalmazója legyen az urának,
Valaki küszöbén jár ki s bé e háznak.

Magam is örülök, hogy ily vigasságban
Látlak benneteket ily szép multságban,
Követlek titeket a ...
Hogy ide bejöttem ily nagy bátorságban.

E/1.

Mulató vers lakodalomban.

Szerencsés jó estét e ház gazdájának,
Csendesen legyenek, míg itt vacsorálnak,
Beszélgetésben ne hátráltassanak,
Én muzsikálok most, kurv' anyja cigánynak!

Frissek most a jányok, úgy jár, mint a kecske,
Ilyenkor azon van, lehetne menyecske!
Ha az legényt látja, a sertésnek így szóla:
Kuss te, kuss te, mer' ő átugorja.

Ha az farsang elmúlik, anyjának így felele,
Hajtsad a sertést, mert elesik benne,
Mindján tunya, lomha, sepretnen a háza,
Taju nélkül csak ritkán van a haja.

Ilyenkor csakugyan rátartják magukat,
Mert ha az jánynéző nytja ajtajukat,

Frissen jár a házba, kiált a mocskára,
Kapja az orsóját, ül a guzsalyára.

Felele pajtásának, már látom, el nem vesznek,
Ma csakugyan fel kell vennem az előpénzemet,
Megért a rétemen a fű, a kasza sem fogja,
Egy legény már próbálta, beletört a kocsa.

E/2.
Vőlegény búcsúzó

Ifjú, szólítlak vőlegény nevedre,
Kérjed atyádat a nagy Úristenre,
Vétkeidet vesse feledékenységre,
Hogy soha ne kerüljön a te szemeidre.

Kedves édesatyám, a te hűségedet,
Köszönöm, bocsásd meg hibás vétkeimet,
Velem tett atyai hű szeretetedet,
A mennybéli Isten áldjon meg tégedet.

Kedves atyám s anyám, most megengedjétek,
Az Úr balzsammal kösse be szívetek,
Égnek harmatjával öntözze szívetek,
A földnek zsírjával tápláljon bennetek.

Kedves édesatyám, aki mindenkben,
Hozzám hű voltál egész életedben,
Legyenek tenéked azért a mennyekben,
Angyalok társaid a fényes egekben.
Kívánom, sok jókkal áldjon meg az Isten,
Adjon egészséget, míg élsz az életben,
Ez élet elmúlván, fényes dicsőségben
Helyeztessen az Úr királyi székiben.

Felső, közép, alsó renden levő hívek,
Férfiak, asszonyok, leányok, gyermekek,
Töletek mindnyájan engedelmet kérek,
Az Isten maradjon mindnyájan veletek.

Kedves pajtásaim, nem felejtelek el,
Kérlek, tőlem ti se maradjatok el,
Hogy ha mit vétettem, temessétek azt el,
Végre oly dologra ti is jussatok el.

A mennybéli Isten áldjon meg most minket,
Tegye szerencsésé igyekezetünket,

Bírjon, igazgasson az jóra bennünket,
Végre az egekbe vitesse lelkünket.

E/3.

Mikor minden dolgát végzé a vőfély.

Drága jó uraim, kedves asszonyaim,
Kik megtiszteltetek, engemet rokonom,
Már köztetek töltöm ezen víg napjaim,
Azért hallgassátok instáló szavaim.

Fogadjatok engem társaságotokba,
Ha már részesültem gazdálkodástokba,
Részesüljek együtt mulatságotokba,
Bízhassak mindenkor barátságotokba.

Ez az egy gondolat éleszti lelkemet,
Hogy már köztetek találok helyemet,
Ajánlom hát nektek szerető szívemet,
Menten keressetek ti is úgy engemet!

Most pedig mindnyájan vígan mulassatok,
Mint kedvetek tartja, a szerént bánjatok,
Mulassatok itten, bátran mulassatok,
És jóakaróim holtig maradjatok.

IRODALOM

Bakó Ferenc

1989 A lakodalmi szokásrendszer és regionális jellemzői. *Bakó Ferenc* (szerk.):
Palócok IV. 93–262. Eger

Katona Imre

1981 Vőfélyvers. *Ortutay Gyula* főszerk.: Magyar Néprajzi Lexikon V. 598–599.
Budapest

Katona Imre–Simon Zoltán–Varga Imre

1955 A rigmusköltészet. Budapest

Kilián István

1966 Kosuth Dániel sajóvámosi kéziratos verseskönyve. *Bodgál Ferenc* (szerk.):
Borsod megye népi hagyományai. Néprajzi gyűjtők és szakkörök válogatott
anyaga, 416–443. Miskolc

Komáromy Sándor

1989 A XVIII. századi sárospataki kéziratos versgyűjtemények. Alkalmi szövegek, köszöntők. A miskolci Herman Ottó Múzeum Évkönyve XXVII. 189–203. Miskolc

Kordos László (id.)

1982 Egy mezőcsáti parasztköltő a 19. században: Uj Péter versesfüzete. A miskolci Herman Ottó Múzeum Közleményei 19. 130–136.

Küllős Imola

1982 Vőfélykönyv. In: *Ortutay Gyula* főszerk.: Magyar Néprajzi Lexikon V. 597. Budapest

Stoll Béla

1963 A magyar kéziratos énekeskönyvek és versgyűjtemények bibliográfiája (1542–1840). Budapest

2002 A magyar kéziratos énekeskönyvek és versgyűjtemények bibliográfiája (1542–1840). Második, javított és bővített kiadás. Budapest

Szabó T. Attila

1934 Kéziratos énekeskönyveink és verses kéziratunk a XVI–XIX. században. Zilah

Szabó László

1983 Lakodalmi szövegek, játékok esztétikai kérdései. *Novák László–Ujváry Zoltán* (szerk.): Lakodalom. (Folklór és Etnográfia 9.) 335–360. Debrecen

Ujváry Zoltán

1960 Népi kéziratos verseskönyveink. Műveltség és Hagyomány I–II. 111–146. Debrecen

1980 Népköltészet és irodalom népi kéziratos könyvekben. Népszokás és népköltészet. Válogatott tanulmányok, 425–556. Debrecen

Vikár Béla

1905 A „Szücs Marcsa” balladáról. *Ethnographia* XVI. 273–290.

BRAUTFÜHRERGEDICHTE AUS DEM 18–19. JAHRHUNDERT IN EINER VOLKSTÜMLICHEN HANDSCHRIFTLICHEN SAMMLUNG VON KISGYŐR

Die wichtigsten Quellen der Erforschung der sich an der Grenze der Schriftlichkeit und Mündlichkeit befindenden vorübergehenden Folkloreerscheinungen sind die handschriftlichen Sammlungen aus dem 16–19. Jahrhundert. Während sich im 16–18. Jahrhundert ausschließlich gebildete Menschen (Priester, Pfarrer, Kantoren, Lehrer, Schüler) handschriftliche Sammlungen anfertigten, tauchen von der Wende vom 18. Jahrhundert zum 19. Jahrhundert an immer mehr ähnliche Handschriften unter der nicht gebildeten dörflichen Bevölkerung, die aber schon schreiben und lesen konnte, auf. Diese *volkstümlichen handschriftlichen Sammlungen* können bezüglich ihres Inhaltes verschieden sein: Die gemischten Sammlungen enthalten Liebesgedichte und Lieder, patriotische Gedichte, Brautführergedichte, Hochzeits- und Geburtstagsgrüße, Gedichte von Dichtern; eine andere Art der Handschriften kann die Sammlung eigener Gedichte sein. Eine der frühesten und häufigsten Formen der volkstümlichen handschriftlichen Sammlungen ist das Brautführerbuch. Die hochzeitlichen Reime in Versform tauchen ab Ende des 18. Jahrhunderts in der

volkstümlichen Kultur auf, unter dem Einfluss der im Zusammenhang des Ausbaus der Kolportageliteratur und des Schulnetzes im Dorf immer größere Rolle habenden Kantoren und Lehrer.

In der Datenbank für Volkskunde des Ottó Hermann Museums aufbewahrte *Handschrift von Kisgyőr* gehört als Buch von handschriftlichen Sammlungen und als Brautführerbuch zu den früheren Sammlungen. Zwei Entstehungsphasen der 156 Handschrift lassen sich voneinander abgrenzen: Im Jahre 1788 wurden darin reformierte Gebete, Lieder, Katechesen aufgezeichnet, im Jahre 1843 wurden Brautführergedichte, prosaische Hochzeitsgrüße, reformierte Psalmen und kirchliche Lieder, sowie die Gedichte mit gläubigem Gegenstand eines Bauerndichters in der Sammlung nieder- und abgeschrieben. In der Handschrift treffen wir 10 voneinander deutlich abgrenzbare Handschriften an, was bezüglich der einstigen Benutzung des Buches wertvolle Informationen aufweist. Die weitere Bedeutung der Handschrift von Kisgyőr ist, dass ein Teil der in den Jahren von 1840 darin aufgezeichnete Brautführertexte nachweisbar gegen Ende des 18. Jahrhunderts, also gerade in der Zeit der Entstehung der Gattung verfasst wurden.

Die Erschließung und Verarbeitung des vollständigen Materials der Handschrift laufen schon. Als Ergebnis der Forschungsarbeit ergibt sich die Gelegenheit, die hochzeitliche Gedichttradition einer Siedlung – des reformierten Kisgyőr – 150–200 Jahre rückläufig zu dokumentieren.

Anhand des Vergleichs der später entstandenen Texte (Brautführerbuch aus dem Jahre 1880-1881, dann die im 20. Jahrhundert gesammelten Texte) und der Handschrift von Győr könnten auch die geschichtlichen Veränderungen von Brautführergedichten der zwei Jahrhunderte ans Licht kommen. Vom Vergleich mit anderen aus der Mitte des 19. Jahrhunderts stammenden, anderswo zusammengestellten Brautführerbüchern können wir uns die Erfassung der landschaftlichen Unterschiede der früheren Brautführergedichte erhoffen. Die Analyse der hier veröffentlichten 37 Brautführergedichte und die Publikation weiterer Texte von Handschriften ist die nächste Aufgabe der Forschung.

Tóth, Arnold